
ДОСВІД МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Гречишкіна Н. В., Литвинова Л. О., Донік О. М.
DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-637-9-5>

ВСТУП

Розвиток системи громадського здоров'я значною мірою залежить від якісної підготовки фахівців, здатних відповідати на сучасні виклики у сфері охорони здоров'я та суспільного добробуту. У цьому контексті важливим є вивчення й адаптація кращих міжнародних практик, сформованих неурядовими організаціями, які протягом десятиліть здійснюють значний внесок у розробку освітніх програм, акредитацію та підвищення стандартів професійної підготовки. Досвід таких організацій, як Асоціація шкіл громадського здоров'я в Європейському регіоні (ASPHER), Агентство з акредитації освіти в галузі охорони здоров'я (APHEA), Європейська асоціація громадського здоров'я (EUPHA), Європейський альянс громадського здоров'я (EPHA), Європейська асоціація з менеджменту охорони здоров'я (EHMA) та некомерційне партнерство європейських організацій EuroHealthNet, є надзвичайно цінним для формування компетентних кадрів у сфері громадського здоров'я.

Після створення Європейського союзу (ЄС) (Маастрихтській договір 1992 року) було розроблено стратегію громадського здоров'я із заохоченням до співпраці держав-членів ЄС, що призвело до конкретних дій по зміцненню здоров'я, профілактиці захворювань та медичної інформації. Пізніше Амстердамським договором 1997 року охорону здоров'я було включено в усі політики, що спонукало ЄС до створення нових агенцій, діяльність яких сприяла подальшому розвитку систем громадського здоров'я.

Аналіз цього досвіду дозволяє визначити ефективні підходи до організації освітнього процесу, посилення міжсекторальної співпраці та впровадження інновацій у професійну підготовку спеціалістів.

1. Освіта та стандарти підготовки кадрів у сфері громадського здоров'я

Якісна підготовка фахівців є важливою основою розвитку галузі. На європейському рівні цю функцію реалізують організації, які об'єднують навчальні заклади та встановлюють стандарти акредитації освітніх програм. Саме вони формують єдині підходи до підготовки майбутніх професіоналів у сфері громадського здоров'я.

Асоціація шкіл громадського здоров'я в Європейському регіоні (ASPHER) – провідна незалежна організація, яка зміцнює громадське здоров'я шляхом просування освіти та підготовки фахівців у галузі громадського здоров'я в Європі.

Заснування ASPHER є результатом багаторічної міжнародної співпраці, яка розпочалася з партнерства зі Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) у 1988 році, з імплементації цілей ВООЗ «Здоров'я для всіх» по всьому Європейському регіону. У 1992 році Генеральна Асамблея ASPHER надала Виконавчій раді доручення розробити алгоритм «Європейського огляду освіти в галузі громадського здоров'я» (Public Health Education European Review – PEER), як добровільної ініціативи для навчальних закладів. Програма PEER отримала свою назву від латинського слова "peer", що означає "рівний" або "той, хто є поруч", що підкреслює ідею партнерства та взаємної підтримки у формуванні та розвитку освітніх стандартів у галузі громадського здоров'я на європейському рівні – обмін знаннями між фахівцями. При цьому частина членів Ради ASPHER віддавала перевагу формальній системі акредитації, інша частина – більш неформальному процесу оцінювання з огляду на занадто велику різницю між підготовкою в галузі громадського здоров'я в різних країнах. Якщо «планка якості» встановлена занадто високо, лише кілька установ пройдуть це випробовування акредитацією; з іншого боку, якщо встановити цей орієнтир занадто низько, процес акредитації буде дискредитовано на довгі роки¹.

У 2008–2009 роках ASPHER провела процес стратегічного планування за допомогою триетапного дослідження Дельфі, результатом чого було створення Європейської системи акредитації для програм магистратури з громадського здоров'я (MPH).

¹ Otok R., Levin I., Sitko S., Flahault A. European Accreditation of Public Health Education. *Public Health Rev.* 2011;33. DOI: 10.1007/BF03391619

У 2014 році ASPHER започаткувала Стратегічний план на 2016–2020 роки (ASPHER 2020)², що базувався на п'яти основних цілях:

1. Покращення якості академічних програм та безперервний професійний розвиток (БПР) у сфері громадського здоров'я.
 2. Зміцнення дослідницького потенціалу всіх членів асоціації.
 3. Створення професії громадського здоров'я для служб громадського здоров'я в Європі.
 4. Розвиток глобального виміру освіти та навчання у сфері громадського здоров'я.
 5. Зміцнення управління, менеджменту та сталого розвитку ASPHER.
- Завдяки реалізації цієї програми значення спеціальності «Громадське здоров'я», яка існувала і раніше, значно зміцнилося.

Надбання цієї програми вийшли за межі 2020 року, продовжилась взаємодія між зміною пріоритетних проблем із станом здоров'я населення, в системах охорони здоров'я, втручаннями у сфері громадського здоров'я та розвитком індивідуальних та інституційних компетенцій. Формування повноцінної, уповноваженої професії фахівця громадського здоров'я, заснованої на її компетенціях з урахуванням стрімкої динаміки дисципліни, мало вирішальне значення для запобігання кризам у сфері охорони здоров'я населення.

ASPHER підтримує професіоналізм шляхом нарощування потенціалу, обміну інформацією та розвитку ключових компетенцій у сфері громадського здоров'я, розвиває високі стандарти освіти, досліджень та практики для працівників громадського здоров'я по всій Європі.

ASPHER Core Curriculum Program (CCP) – програма з розробки навчальних планів та нарощування потенціалу, яка була започаткована у 2006 році, спрямована на адаптацію громадського здоров'я до сучасних викликів, зокрема до наслідків пандемії COVID-19 та інших криз, шляхом сприяння обміну знаннями та співпраці між академічними та практичними установами у сфері громадського здоров'я як в Європі, так і за її межами.

ASPHER створила Європейський перелік основних компетенцій для фахівців у галузі охорони здоров'я (ASPHER's European List of Core Competences for the Public Health Professional), визначаючи основні навички та знання, необхідні для робочої сили, з постійними оновленнями, щоб відобразити нові виклики у сфері громадського здоров'я. В останньому 5 виданні (2018 рік) зазначено: «Компетенції є значущими та інтерпретованими лише доти, доки вони необхідні фахівцю

² Müller-Nordhorn J., Bjegovic-Mikanovic V., Otok R. et al. Fifty years of serving public health: the Association of Schools of Public Health in the European Region moving forward to the next half-century. *Int J Public Health*. 2016;61:631–632. DOI: 10.1007/s00038-016-0824-x

з громадського здоров'я та системі громадського здоров'я для виконання місії відповідальності за здоров'я населення, тобто для вирішення проблем здоров'я населення раціональними, заснованими на доказах та економічно ефективними способами».³ В такий спосіб ASPHER гарантує, що фахівці, які починають працювати в галузі громадського здоров'я, будуть мати необхідні навички для вирішення складних проблем охорони здоров'я.

ASPHER сприяє обміну інформацією та передовим досвідом між установами-членами для досягнення високих стандартів освіти та навчання у сфері громадського здоров'я по всій Європі. Забезпечуючи високоякісну освіту організація допомагає професіоналізувати працівників громадської здоров'я. ASPHER бере участь у таких ініціативах стосовно клімату і здоров'я, догоспітальної допомоги та медицини катастроф.

У 2000 році ASPHER об'єднала зусилля з Фондом Méricieux (незалежною родинною організацією, яка дбає про поліпшення глобального здоров'я у країнах, що розвиваються) для подальшого розвитку критеріїв PEER з метою створення системи акредитації, яка була ратифікована у 2001 році. Одночасно з цим ASPHER та Інститут відкритого суспільства (Open Society Institute – OSI) почали використовувати PEER як основу для створення та розвитку 22 шкіл та програм громадського здоров'я в Центральній-Східній Європі. У 2002 році ASPHER за допомогою європейських фондів створила робочу групу для проведення акредитації, а вже у 2011 році ASPHER заснувала Агентство з акредитації освіти в галузі громадського здоров'я (APHEA). Це стало кульмінацією майже чверті століття діяльності організації з розвитку та забезпечення якості освіти в галузі громадського здоров'я в Європі.

З 1993 року щорічно ASPHER нагороджує престижною медаллю імені Андрія Стампара (Andrij Stampar) видатній людині за досягнення в галузі громадського здоров'я. Андрій Стампар – засновник однієї з найстаріших шкіл громадського здоров'я в Європі в Загребі. На одному боці медалі розміщено назву Асоціації та її логотип, а на краю іншого боку витиснені такі слова, які вимовив доктор Стампар: «Інвестиції у охорону здоров'я приносять щедри плоди». У центрі медалі вигравіровано ім'я лауреата, якого обирає Виконавчий комітет ASPHER, а нагорода вручається на церемонії, організованій під час щорічної конференції ASPHER⁴. На рис.1 представлена медаль, що була вручена у 2011 року, доктору Жужанні Якаб (Zsuzsanna

³ ASPHER's European List of Core Competences for the Public Health Professional. 5th ed. Brussels: APHEA; 2018. p. 11. URL: https://www.aphea.be/docs/aspher_core_competences.pdf

⁴ Bozиков J. Half century of the Association of Schools of Public Health in the European Region: A significant contribution to public health education (Editorial). *SEEJPH*. 2016; posted 23 April 2016. DOI: 10.4119/UNIBI/SEEJPH-2016-115

Jakab), регіональному директору ВООЗ у Європі (2010–2019). У 2023 році вона була вручена Андерсу Фолдспангу, професору кафедри громадського здоров'я Орхуського університету, Данія. Протягом своєї кар'єри він керував великою кількістю освітніх програм у галузі громадського здоров'я, обіймав експертні посади в Північному регіоні, був членом правління ASPHER та президентом ASPHER у 2006–2007 роках.

Рис. 1. Медаль імені Андрія Стампара

Агентство з акредитації освіти в галузі охорони здоров'я (Agency for Public Health Education Accreditation – APHEA) – неза-

лежна глобальна некомерційна організація, заснована у 2011 році та представлена нині в усіх шести регіонах ВООЗ. Вона надає акредитацію школам, програмам і навчальним курсам у сфері громадського здоров'я, прагнучи забезпечити якість, сприяти академічному визнанню та поширенню освіти в цій галузі на глобальному рівні. APHEA зосереджується на вдосконаленні безперервної підготовки працівників громадського здоров'я, встановлюючи міжнародні стандарти якості для заходів і програм професійного розвитку. Її місія полягає у сприянні високоякісній, соціально відповідальній та етичній освіті й навчанню фахівців з громадського здоров'я в усьому світі. Основна увага організації традиційно приділяється магістерським програмам з громадського здоров'я. У 2015 році APHEA прийняла глобальні повноваження⁵, оскільки міжнародну акредитацію прагнули отримати заклади, розташовані за межами Європи. З 2017 року APHEA запровадила стандарти акредитації бакалаврського рівня та PhD. Станом на кінець 2023 року APHEA акредитувала 194 курси⁶, програми та інститути з усіх регіонів ВООЗ, орієнтуючись водночас на забезпечення та вдосконалення якості.

⁵ Goodman J. The history of European public health education accreditation in perspective (Review article). *SEEJPH*. 2015; posted 10 February 2015. DOI: 10.12908/SEEJPH-2014-39

⁶ ANNUAL REPORT. APHEA Agency for Public Health Education Accreditation. 2023. Brussels, 39 p. URL: https://www.aphea.be/docs/APHEA_Annual_Report_2023.pdf

Протягом майже 40 років ступінь магістра громадського здоров'я (MPH) вважався основним професійним ступенем початкового рівня у цій галузі. Водночас інші спеціалізовані освітні програми в сфері громадського здоров'я – зокрема з громадської медичної освіти, охорони довкілля та управління системами охорони здоров'я – уже багато років реалізуються на рівні бакалаврату. Ці ступені продовжують готувати випускників до певних спеціалізованих посад у сфері громадського здоров'я. Акредитація в галузі громадського здоров'я дозволяє освітнім програмам отримувати доступ до певних джерел федерального фінансування, надає маркетингову перевагу перед потенційними студентами та відкриває випускникам можливості для здобуття урядових стипендій і працевлаштування. Протягом останнього десятиліття спеціальності бакалавра в галузі громадського здоров'я стають дедалі популярнішими.⁷ Університет Джонса Хопкінса (США) пропонує бакалаврську програму з громадського здоров'я з 1976 року. Вона залишається однією з найпопулярніших спеціальностей у університеті та щороку випускає від 110 до 150 студентів. У 2009 році американський журнал «Хроніка вищої освіти» визначив охорону здоров'я як одну з п'яти найперспективніших спеціальностей, які продовжують розвиватися в коледжах та університетах. Зі зростанням популярності та інтересу до громадського здоров'я в коледжах і університетах по всій країні сформувалося ширше розуміння того, що включає поняття «громадське здоров'я». Ця галузь вже давно вважається професією, яка збагачується знаннями та досвідом інших професій таких як медицина, право, бізнес, соціальна робота, психологія, соціологія, антропологія тощо. Серед науковців у галузі громадського здоров'я тривають дискусії щодо доцільності бакалаврської спеціалізації з цієї сфери. Особлива увага приділяється питанню подальшої професійної траєкторії випускників бакалаврату: чи мають вони залишатися фахівцями початкового рівня в громадському здоров'ї, чи обов'язково продовжувати освіту в магістратурі з громадського здоров'я або суміжних дисциплін. Бакалаврам, як правило, пропонують роботу у спеціалізованих сферах громадського здоров'я, таких як освіта в галузі громадського здоров'я, санітарія та гігієна, управління системами охорони здоров'я. Інші роботодавці надають перевагу спеціалістам магістерського рівня. Разом із тим, розвиток бакалаврської підготовки з громадського здоров'я може знизити професійні стандарти: у складні економічні часи випускники бакалаврату можуть конкурувати з випускниками магістратури за робочі місця. Водночас відповідь на питання про доцільність розробки механізму акредитації для

⁷ King LR, Petersen D. The evolution toward accreditation. *Front Public Health*. 2014 Nov 18;2:243. DOI: 10.3389/fpubh.2014.00243

бакалаврських програм у галузі громадського здоров'я є однозначною – так. Принципи якості повинні застосовуватися до всіх спеціалістів з громадського здоров'я – на рівні бакалаврату, в школах громадського здоров'я, щодо програмам магістратури з громадського здоров'я в коледжах та університетах. Диплом за програмою з європейською акредитацією потенційно надає випускнику кращі можливості працевлаштування на міжнародному рівні та полегшує перенесення кваліфікацій. Це також вигідно для іноземних студентів, які бажають навчатися в певній країні та отримати диплом, що визнається на міжнародному рівні. Таким чином, знак акредитації може підвищити привабливість програми як для вітчизняних, так і для іноземних студентів. Крім того, акредитація міжнародною організацією гарантуватиме роботодавцям очікувану якість та компетенції потенційних працівників. Програма, акредитована лише національними органами влади, незалежно від того, наскільки ретельно проводиться процес акредитації, все одно не має міжнародного визнання, яке забезпечує європейська система акредитації. Європейська акредитація слугує додатковим доказом стандартів та якості для студентів, викладачів, установ-партнерів та фінансових органів.

Діяльність APHEA зосереджена на акредитації освіти та навчання у сфері громадського здоров'я, а також на допомозі школам та програмам громадського здоров'я у досягненні акредитації (табл. 1). APHEA проводить акредитацію шкіл громадського здоров'я, університетських програм та заходів з безперервного професійного розвитку (CPD), таких як короткострокові курси та симпозиуми (табл. 1).

Таблиця 1

Діяльність APHEA

Освіта	
	6-тирічна акредитація: базується на здатності закладу забезпечити міцну структуру для своєї академічної, дослідницької та сервісної діяльності у сфері охорони здоров'я
	6-тирічна акредитація ступенів бакалавра та магістра на основі підходу «відповідності меті» після успішної валідації навчального плану та ретельного звіту про самооцінку та відвідування об'єкта.
	Валідація навчальних програм функціонує одночасно як окремий знак якості навчальних програм і формальна передумова для початку процесу акредитації програм та установ
Навчання	
	3-річна акредитація зосереджена на навчальних та освітніх заходах (Continuing Training & Educational Event – CTEE): безперервний професійний розвиток (continuing professional development – CPD), літні школи та конференції

Акредитація APHEA базується на суворих критеріях, що охоплюють зміст навчальної програми, методи викладання та навчання, кваліфікацію викладачів та загальну якість закладу чи програми. Якість освіти та соціальна відповідальність забезпечується шляхом використання валідації, акредитації, самооцінювання та візитів колег.

Надзвичайно цінним аспектом процесу акредитації є участь у команді рецензентів, які походять з різних регіонів та культур⁸. Ця робота дає унікальну можливість глибоко обговорити проблеми навчання у сфері громадського здоров'я та знайти спільні рішення. Рецензенти збагачують одне одного власним баченням та знаннями, що дозволяє накопичувати компетенції та передовий досвід, якими згодом можна поділитися зі своїми та іншими навчальними закладами, консультуючи їх щодо покращення якості та подальшого розвитку. Зрештою, це процес спільного засвоєння уроків, який сприяє загальному покращенню компетенцій у сфері громадського здоров'я по всій Європі.

APHEA також пропонує зосередитися на професійній практиці: надати можливість студентам практикуватися у державних закладах охорони здоров'я, які демонструють ідеальну практику громадського здоров'я.

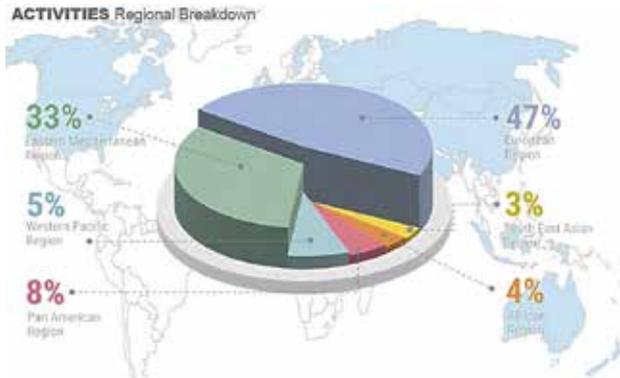
Агентство встановлює процедури для забезпечення якості освіти та навчання у сфері громадського здоров'я в усьому світі, що сприяє академічному визнанню і робить можливим перенесення ступенів і кваліфікацій у галузі громадського здоров'я на міжнародний рівень. В такий спосіб APHEA прагне створити глобальну спільноту освітян у галузі громадського здоров'я, заохочуючи постійне вдосконалення через обмін знаннями та досвідом.

Розподіл усіх активностей APHEA за регіонами світу та динаміка їхньої діяльності у 2012–2023 роках представлено на рис.2⁹. Найбільшу кількість курсів, програм та інститутів APHEA акредитувала в Європейському (47%) та Східно-Середземноморському (33%) регіонах світу ВООЗ. Протягом 2012–2023 років зросли всі види активностей APHEA, але особливо акредитація програм безперервного розвитку (СТЕЕ) та валідації навчальних програм (рис. 2).

Процес акредитації підтримує постійний розвиток та вдосконалення кадрового забезпечення охорони здоров'я. Для заходів із підвищення кваліфікації та освіти (Continuing Training and Educational Event – СТЕЕ) спеціально розроблена окрема акредитація, яка більше зосереджена

⁸ Goodman J. The history of European public health education accreditation in perspective (Review article). *SEEJPH*. 2015. Posted: 10 February 2015. DOI: 10.12908/SEEJPH-2014-39

⁹ ANNUAL REPORT. APHEA Agency for Public Health Education Accreditation. 2023. Brussels, 39 p. URL: https://www.aphea.be/docs/APHEA_Annual_Report_2023.pdf

Completed Activities

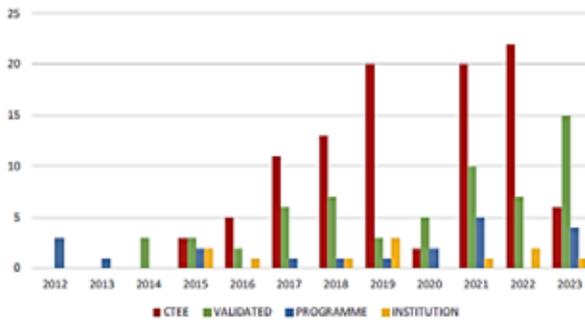

Рис. 2. Розподіл активностей АРНЕА за регіонами світу та їх динаміка у 2012–2023 роках

на розвитку робочої сили з різноманітним набором навичок, включаючи системне мислення, критичне мислення, ефективну комунікацію та управління робочою силою. Онлайн-курси набули визнання як перспективний новий напрямок розвитку безперервної освіти в галузі громадського здоров'я та слугують доповненням до побудови освітньої інфраструктури. Створення європейської системи акредитації допомогло багатьом закладам покращити якість своїх програм та підвищити свою популярність. Така система сприяла отриманню від влади додаткового фінансування для дослідницької та адвокаційної діяльності освітніх закладів, а не лише для викладання та навчання. Викладачі та співробітники отримують більше можливостей для академічного визнання, що полегшує залучення грантів від Європейського Союзу.

Не можна оминати увагою заяву ASPHER¹⁰ на початку військової агресії росії в Україні: «ASPHER рішуче засуджує військові дії проти України, які забрали людські життя та зруйнували цивільну інфраструктуру. ASPHER висловлює свою найглибшу стурбованість впливом війни на здоров'я та благополуччя українського народу...». ASPHER представляє школи громадського здоров'я та навчання у сфері громадського здоров'я, які здатні підтримувати громадянське суспільство, надаючи йому критично важливі навички та компетенції під час війни. Вони є важливими партнерами національних та міжнародних організацій охорони здоров'я. ASPHER вирішила створити робочу групу, яка здійснює моніторинг впливу на громадське здоров'я в Україні з метою забезпечення міцної основи для запобігання, готовності та реагування на збройні конфлікти. ASPHER розпочала та продовжуватиме мобілізувати та об'єднувати медичних працівників та фахівців з громадського здоров'я з постраждалих від війни регіонів, щоб сприяти підтримці діалогу між ними для ефективного та належного реагування на проблеми громадського здоров'я. ASPHER надаватиме платформу для висловлювання українців, які найбільше постраждали від військових дій, щоб вони могли поділитися власним досвідом через канали комунікації Асоціації. Ці заходи є логічним продовженням місії ASPHER щодо сприяння «здоровим та мирним суспільствам», заснованої на цінностях соціальної відповідальності та рівності у сфері охорони здоров'я. Розгляд ситуації в контексті громадського здоров'я дозволяє виходити за межі безпосередніх медичних та гуманітарних аспектів конфлікту.

2. Формування професійної спільноти та розвиток управлінських компетенцій

Поряд з освітніми інституціями важливу роль відіграють професійні асоціації, що об'єднують фахівців, науковців та управлінців. Їхня діяльність спрямована на обмін знаннями, поширення результатів досліджень і вдосконалення управлінських практик у системі охорони здоров'я.

Європейська асоціація громадського здоров'я (European Public Health Association – EUPHA) – це організація, яка об'єднує асоціації та інститути громадського здоров'я в Європі і була заснована в 1992

¹⁰ Wandschneider, L., Namer, Y., Davidovitch, N., et al. The Role of Europe's Schools of Public Health in Times of War: ASPHER Statement on the War Against Ukraine. *Public Health Reviews*, 43:1604880, 2022. DOI: <https://doi.org/10.3389/phrs.2022.1604880>

році. ЕУРНА – наукова та багатопрофільна організація, що об’єднує фахівців громадського здоров’я Європи та активно підтримує навчання і освіту фахівців громадського здоров’я через свої численні ініціативи, заходи, видання. Членами асоціації можуть бути національні асоціації громадського здоров’я, міжнародні неурядові організації, установи громадського здоров’я, а також окремі фахівці. У 2023 році ЕУРНА налічувала 85 членів із 47 країн та об’єднувала понад 39000 експертів у галузі громадського здоров’я з європейських країн. Діяльність ЕУРНА відображає чотири напрямки діяльності громадського здоров’я: дослідження, політика, практика, а також навчання та освіта.

Місія ЕУРНА виходить за межі досліджень та академічних кілі охоплює сферу політики та прийняття рішень, сприяючи формуванню здоровішої Європи. Важливо усвідомлювати складний зв’язок між політичними рішеннями та станом здоров’я різноманітного європейського населення. Тому необхідно активно брати участь у демократичному процесі, щоб голоси фахівців у сфері охорони здоров’я були почуті в коридорах влади¹¹. Зв’язок між політикою та громадським здоров’ям неможливо переоцінити. Політичні рішення на європейському рівні мають далекосяжні наслідки для здоров’я мільйонів людей – від екологічних норм до доступності медичної допомоги, і кожне рішення може як сприяти, так і підірвати благополуччя громад. ЕУРНА прагне виступати як організація доказової адвокації, надаючи політикам необхідні дані для прийняття рішень, у яких пріоритет віддається здоров’ю та рівності.

Найвідомішим заходом, який ЕУРНА організує з 1992 року, вважається щорічна Європейська конференція з громадського здоров’я (EPH Conference). Вона слугує платформою для фахівців у галузі громадського здоров’я, політиків та представників громадськості, сприяючи обговоренню, обміну знаннями та розробці рішень для покращення результатів у сфері громадського здоров’я. Фахівці можуть презентувати дослідження, дізнаватися про нові розробки, брати участь у навчальних та кваліфікаційних заходах. У рамках Лісабонської конференції 2024 року «Плисти хвилями європейської громадської охорони здоров’я: досліджуючи море інновацій» обговорювалися теми застосування штучного інтелекту в громадському здоров’ї, концепції «Єдиного здоров’я» (підхід, орієнтований на здоров’я тварин), соціального маркетингу, нерівності в охороні здоров’я та проблем глобального здоров’я. У 2025 році конференція на тему «Інвестування для сталого здоров’я та благополуччя» відбудеться в Хельсінкі.

¹¹ Marchandise C., Kluge H.H., Barnhoorn F., Mexia R. Elevating Public Health through European Elections: A Call to Action. *Eur J Public Health*, 34(1):205–206, 2024. DOI: 10.1093/eurpub/ckae006

ЕУРНА щорічно організовує Європейський тиждень громадського здоров'я (European Public Health Week – EUPHW), який спрямований на підвищення обізнаності та сприяння співпраці в галузі громадського здоров'я по всій Європі. У 2025 році він був присвячений темі «Інновації для стійкості: формування сталого майбутнього». Під час заходу розглядалися можливості зміцнення систем громадського здоров'я через політичні зміни, використання цифрових інструментів та міжсекторальні партнерства.

ЕУРНА підтримує наступне покоління лідерів громадського здоров'я через спеціалізовану мережу EUPHAnxt, створену для студентів та молодих фахівців, яка сприяє їхньому розвитку та співпраці.

ЕУРНА активно співпрацює з іншими організаціями. Так, у 2020 році разом зі Всесвітньою федерацією асоціацій громадського здоров'я (WFPHA) та Італійським товариством гігієни, профілактичної медицини та громадського здоров'я (SIH) ЕУРНА організувала онлайн проведення 16-го Всесвітнього конгресу з питань громадського здоров'я, присвяченого темі «Громадське здоров'я для майбутнього людства: аналіз, адвокація та дії».

Разом з ASPHER ЕУРНА сприяє впровадженню високих стандартів освіти в галузі громадського здоров'я та розробляє компетенції, необхідні для європейських фахівців у цій сфері.

Асоціація видає рецензований європейський журнал громадського здоров'я (European journal of public health), який поширює дослідження та знання, засновані на доказах, сприяючи безперервному навчанню та професійному розвитку фахівців у галузі громадського здоров'я. Черговий номер журналу – монотематичний, присвячений психічному здоров'ю молоді. Це збірка досліджень з усієї Європи, що висвітлюють шкільні ініціативи у сфері психічного здоров'я, рекомендації щодо раннього втручання та цифрові інновації, спрямовані на підтримку молоді.

Європейська асоціація управління охороною здоров'я (European Health Management Association – EHMA) – єдина європейська некомерційна організація, що зосереджена на управлінні охороною здоров'я в секторі громадського здоров'я, яка

була заснована в 1966 році. Членами є медичні працівники, університети, дослідницькі установи, органи охорони здоров'я та урядові міністерства. На сьогодні EHMA налічує 100 членів з понад 20 країн європейського регіону та об'єднує управлінські, політичні та дослідницькі спільноти¹².

¹² European Healthcare Management Association *European Journal of Public Health*. Volume 1, Issue 1, 1991, p. 51. URL: <https://doi.org/10.1093/eurpub/1.1.51>

У секторі охорони здоров'я, який швидко змінюється, розробникам політики потрібен постійний обмін інформацією та аналітичними даними. Для розвитку потенціалу надання медичних послуг їм необхідна міжнародна та міжгалузева мережа. У цьому контексті ЕНМА стала платформою для керівників вищої ланки охорони здоров'я, а також академічних та дослідницьких установ, що дозволяє обмінюватися досвідом і знаннями між колегами по всій Європі.

При ЕНМА функціонує Науково-консультативний комітет (Scientific Advisory Committee – SAC), який надає наукові консультації та оглядові матеріали для планування щорічної конференції. Молодий консультативний комітет (ЕНМА Young Advisory Committee – YAC) створив мережу Young ENMA – платформу для молодих фахівців у сфері управління охороною здоров'я, де вони можуть спілкуватися, обмінюватися досвідом та кар'єрними потребами з колегами.

ЕНМА бере участь у кількох європейських дослідницьких проєктах, які підтримуються програмами Європейської Комісії. Особливу увагу ЕНМА приділяє аналізу фактичного впливу результатів дослідження та практичну їх цінність безпосередньо на «виробничому майданчику». Попередні проєкти були присвячені вивченню доступу до медичної допомоги, «кошика» послуг охорони здоров'я, доступних пацієнтам, правовим аспектам електронної охорони здоров'я. ЕНМА менше зосереджена на «що» та більше на «як» політики та практики охорони здоров'я (Усман Хан, тимчасовий директор ЕНМА, 2017). Хоча збільшення тривалості життя є позитивним досягненням для наших суспільств, системи охорони здоров'я стикаються з проблемами щодо забезпечення якісного догляду та підтримки тим, хто цього потребує. Проєкт SUSTAIN (GAME-BASED LEARNING ON URBAN SUSTAINABILITY) мав на меті покращити інтегрований догляд за людьми похилого віку, які проживають вдома та мають численні потреби в охороні здоров'я та соціальному догляді, а також забезпечити інформування та залучення потенційних користувачів і зацікавлених сторін, таких як політики, особи, що приймають рішення, опікуни, дослідники та менеджери у сфері охорони здоров'я та соціального забезпечення. Для досягнення цієї мети ЕНМА розробила сучасну стратегію поширення інформації, яка охоплювала координацію існуючих соціальних мереж, створення мереж, проведення семінарів та створення матеріалів для поширення інформації.

Розглядаючи питання старіння населення, проєкт IBenC (identifying best practices for care-dependent) має життєво важливе значення. Потреба в економічно ефективних системах охорони здоров'я в Європі є вкрай важливою в контексті збільшення попиту на охорону здоров'я з боку

зростаючої кількості людей похилого віку та скорочення робочої сили. Програма IBenC визначила найкращі практики надання громадської допомоги особам похилого віку, які залежать від стороннього догляду, шляхом порівняння економічної ефективності систем охорони здоров'я з урахуванням вартості догляду, якості послуг та організації європейських установ громадського догляду.

З 1982 року ЕНМА проводить щорічну наукову конференцію (EHMA Annual Conference), яка у 2025 році проводилась спільно з Французькою школою громадського здоров'я (EHESP) на тему «Вжиття заходів для покращення здоров'я для всіх». Сучасні медичні служби повинні реагувати не лише на нагальні потреби пацієнтів, а й на ширші суспільні виклики, такі як нестача робочої сили, зростання захворюваності на хронічні хвороби, вплив цифровізації та питання екологічної стійкості. Мета цієї конференції – дослідити практичні підходи до вирішення цих критичних проблем та переосмислити роль управління охороною здоров'я у побудові здоровіших громад.

Тема конференції 2025 року «Вжиття заходів для покращення здоров'я для всіх» відображає прагнення ЕНМА сприяти динамічному, проактивному управлінню охороною здоров'я, яке виходить за рамки традиційних медичних закладів¹³. Необхідно, щоби сучасні стратегії управління охороною здоров'я перетворювалися на відчутні переваги для громадян та громад: сприяли профілактиці, справедливості та стійкості на всіх рівнях. Але виховання здоровіших громад вимагає колективних дій. Принципи «Здоров'я в усіх політиках» та «Єдине здоров'я» означають, що результати охорони здоров'я глибоко залежать від факторів поза традиційним сектором охорони здоров'я – екологічних, економічних та соціальних.

Управління охороною здоров'я має бути багаторівневим процесом: на макрорівні воно передбачає системне мислення для забезпечення рівного доступу та сталості, на мезорівні – організаційне лідерство для стимулювання інновацій та інтеграції цифрових інструментів, на мікрорівні – розширення можливостей людей брати на себе відповідальність за своє здоров'я. Роль менеджерів охорони здоров'я полягає в тому, щоб виступати посередниками змін як у закладах охорони здоров'я, так і в громадах, сприяючи створенню здоровіших та більш справедливих суспільств. Конференція об'єднує фахівців із різних секторів для впровадження інновацій і формування стійких, інтегрованих систем, що ставлять громадян у центр політики та практики охорони здоров'я.

¹³ The European Health Management Conference 2025. The theme for EHMA 2025, 'Taking action to improve health for all'. 261 p. URL: https://ehmaconference.org/wp-content/uploads/2025/06/Abstract-Book-2025_FINAL.pdf

ЕНМА випускає міжнародний рецензований журнал «Дослідження управління медичними послугами» ("Health Services Management Research"), що публікує результати теоретично та емпірично обґрунтованих досліджень з питань систем охорони здоров'я по всьому світу і прагне зробити істотний внесок і в управлінську практику. В останньому випуску журналу¹⁴ Головний редактор Федеріко Лега (Міланський університет) у своїй редакторській статті закликає дослідників у галузі управління охороною здоров'я зосередитися на вивченні використання штучного інтелекту (ШІ) саме в управлінні організаційними процесами в медичних закладах, досліджуючи його переваги та потенційні приховані загрози. Необхідно отримати відповіді на такі питання: скільки ШІ може або повинен використовуватися в системі охорони здоров'я; чи потрібен спеціальний дозвіл на його застосування; хто має право його розробляти; як ШІ вплине на медичний персонал та клінічних дослідників. Важливою проблемою також стане забезпечення медичними закладами конкурентної переваги, коли застосування ШІ стане повсюдним у охороні здоров'я та потенційно впливатиме на професіоналізм персоналу, сформований роками навчання, практики, досліджень та інвестицій.

Практика управління охороною, яка охоплює лідерство, управління та керівництво в закладах охорони здоров'я, є важливою для ефективного їх функціонування. На сьогодні поняття «управління охороною здоров'я» сприймається ширше, інтегруючи принципи громадського здоров'я та політики охорони здоров'я. ЕНМА провела дослідження¹⁵, для розробки оновленого цілісного визначення управління охороною здоров'я. Якісна методологія, що включала обговорення у фокус-групах та валідацію за допомогою кількісних експертних інтерв'ю, дозволила отримати цілісне визначення управління охороною здоров'я. Воно охоплює соціальні, екологічні та економічні детермінанти здоров'я, міжсекторальну співпрацю та підхід «Єдине здоров'я». Таке визначення забезпечує фундаментальну основу для навчальних програм, сприяє точному формулюванню політики та підвищує якість надання медичних послуг, відображаючи ефективність, сталий розвиток і рівність.

«Управління охороною здоров'я – це практика надання керівництва та лідерства для сприяння та підтримки здоров'я на індивідуальному, організаційному та системному рівнях. Управління охороною здоров'я охоплює

¹⁴ Lega F. The future is now. *Health Services Management Research*. 2025;38(3):127. DOI: 10.1177/09514848251341393

¹⁵ Valiotis G, Buttigieg SC, Cicchetti A, Dang R, Jamshed N, Jevtic M, Magalhães T, Nies H, Pferzinger M, Santana R, Correia T, Weller E, Cande L, Desson Z, Margheri F. Defining Health Management: A Conceptual Foundation for Excellence Through Efficiency, Sustainability and Equity. *Int J Health Plann Manage*. 2025 May;40(3):788-793. DOI: 10.1002/hpm.3903

цілісне бачення здоров'я, яке визнає вплив поведінкових, соціальних та екологічних детермінант»¹⁶. Це визначення включає традиційне управління охороною здоров'я при наданні різних видів медичної допомоги на рівні громади. Водночас, відповідно до підходу «Єдине здоров'я», управління охороною здоров'я сприяє синергії з відповідними політичними та суспільними сферами, інтегруючи міркування щодо здоров'я людини, тварин, цифрового та екологічного здоров'я.

Таке визначення від ЕНМА підвищує здатність систем охорони здоров'я ефективно реагувати на виклики сучасного складного глобального ландшафту охорони здоров'я, зокрема зміни клімату, пандемії та нерівність у доступі до медичної допомоги. ЕНМА забезпечує інтеграцію новітніх досліджень та передового досвіду в управління охороною здоров'я по всій Європі та покращує взаємодію між керівниками охорони здоров'я та іншими зацікавленими сторонами як у межах системи охорони здоров'я, так і поза нею.

ЕНМА сприяє досягненню досконалості в управлінні охороною здоров'я, надаючи платформу для професійного обміну, поширення знань та співпраці між менеджерами охорони здоров'я. Постійна взаємодія асоціації з практикуючими менеджерами охорони здоров'я забезпечує доступ до реальних даних, які пропонують змістовне розуміння професійного світу управління охороною здоров'я з метою розробки ефективного та репрезентативного визначення.

Разом із Школою менеджменту Воссоні (Мілан) ЕНМА у 2024 році розробила п'ять модулів самостійного навчання з таких тем, як цифрова охорона здоров'я та лідерство, з метою підвищення кваліфікації медичних працівників у різних закладах охорони здоров'я¹⁷.

Навчальні ініціативи ЕНМА охоплюють такі критично важливі сфери, як цифрова охорона здоров'я, інноваційні підходи, цілісні стратегії, лідерство та комунікація, надаючи фахівцям можливість орієнтуватися в складному ландшафті охорони здоров'я.

3. Адвокація, партнерства та міжсекторальна співпраця

Ще одним важливим напрямом діяльності є консолідація організацій, що зосереджені на формуванні політики, просуванні інтересів громадського здоров'я та розвитку міжсекторальних партнерств. Такі об'єднання

¹⁶ Valiotis G., Buttigieg S. C., Cicchetti A., Dang R., Jamshed N., Jevtic M., Magalhães T., Nies H., Pferzinger M., Santana R., Correia T., Weller E., Cande L., Desson Z., Margheri F. Defining Health Management: A Conceptual Foundation for Excellence Through Efficiency, Sustainability and Equity. *Int J Health Plann Manage.* 2025 May;40(3):788-793. DOI: 10.1002/hpm.3903. Epub 2025 Jan 23.

¹⁷ The European Health Management Conference 2025. The theme for EHMA 2025, "Taking action to improve health for all". 261 p. URL: https://ehmaconference.org/wp-content/uploads/2025/06/Abstract-Book-2025_FINAL.pdf

сприяють налагодженню діалогу між науковою спільнотою, урядовими структурами та громадянським суспільством з метою покращення здоров'я населення.

Європейський альянс громадського здоров'я (European Public Health Alliance – ЕРНА) – європейська некомерційна організація, заснована у 1993 році, яка виступає за покращення громадського здоров'я та забезпечення рівності в охороні здоров'я по всій Європі.

У 2025 році членами ЕРНА були 47 національних асоціацій і європейських федерацій з 21 країни Європейського регіону ВООЗ. ЕРНА також складається з організацій громадянського суспільства, груп пацієнтів, медичних працівників та груп, що спеціалізуються на конкретних захворюваннях.

ЕРНА визначає свою місію як об'єднання спільноти громадського здоров'я та забезпечення інтелектуального лідерства для розбудови потенціалу у цій сфері. Її діяльність спрямована на вироблення справедливих рішень щодо актуальних проблем громадського здоров'я в Європі, покращення здоров'я населення та зменшення нерівності в охороні здоров'я.

ЕРНА очолює або є співорганізатором кількох тематичних заходів, зокрема з питань стійкості до антимікробних препаратів та рівності в охороні здоров'я, а також робить внесок у політичні процеси ЄС у таких сферах, як комерційні детермінанти здоров'я, стійкість до антимікробних препаратів, здоров'я навколишнього середовища та дискусії щодо фінансування громадського здоров'я.

Робота ЕРНА включає адвокацію, нарощування потенціалу та дослідження з різних питань громадського здоров'я, таких як комерційні детермінанти здоров'я, здоров'я навколишнього середовища та цифрова трансформація систем охорони здоров'я.

ЕРНА активно бере участь у політичному діалозі з інституціями ЄС та ВООЗ, зосереджуючи свою діяльність на зменшенні нерівності в охороні здоров'я. Організація також координує тематичні мережі, що охоплюють питання стійкості до антимікробних препаратів та впливу довкілля на здоров'я.

Політика ЄС у сфері охорони здоров'я є складною, оскільки повинна балансувати між різноманітними інтересами, цінностями та потребами широких верств населення. У результаті ця система поєднує в собі елементи науки та мистецтва, ґрунтуючись як на доказах, так і на політичних нарративах. Одна зі стратегічних цілей ЕРНА – це вдосконалення

системи розробки політики та розширення участі в ній громадянського суспільства. У 2024 році ЕРНА разом з ЄС представила звіт «Між мистецтвом і наукою: розробка політики охорони здоров'я в ЄС», який було підготовлено в рамках проекту «Краще регулювання для кращого здоров'я» (2021–2027). Концепція «кращого регулювання» трактується як належне управління у сфері охорони здоров'я, що охоплює процес ухвалення законів та визначення спільних цілей, яким ці закони мають служити. «Порядок денний кращого регулювання» пропонує набір інструментів і рекомендацій для посадовців Європейської комісії, Ради ЄС та Європейського парламенту й визначає три ключові цілі у сфері прийняття рішень щодо охорони здоров'я: забезпечення політики ЄС, заснованої на доказах; спрощення та вдосконалення законодавства ЄС; залучення громадян, бізнесу та інших зацікавлених сторін до процесу ухвалення рішень.

Хоча ЕРНА не пропонує прямих навчальних курсів, її місія щодо зміцнення інфраструктури громадського здоров'я, вдосконалення політики та сприяння діалогу створює можливості для фахівців у сфері громадського здоров'я залучатися, навчатися та розвиватися в цій галузі.

Зобов'язання ЕРНА щодо зменшення нерівності в охороні здоров'я та забезпечення загального доступу до якісної медичної допомоги вимагає кваліфікованої та ефективної робочої сили, що, у свою чергу, підтримує професійний розвиток її членів.

Європейське партнерство за рівність у сфері здоров'я та благополуччя (European Partnership for Health Equity and Wellbeing – EuroHealthNet) – це некомерційне партнерство організацій, інститутів та органів влади, що працюють у сфері громадського здоров'я, профілактики захворювань, сприяння здоров'ю та благополуччю, а також зменшення нерівності в охороні здоров'я.

EuroHealthNet, заснована у 1996 році, визначає свою місію у подоланні нерівності в охороні здоров'я як всередині європейських держав, так і між ними, виходячи з принципу, що «більш справедливі суспільства досягають кращих результатів». Організація стимулює та підтримує впровадження комплексних підходів, що враховують соціальні, екологічні, економічні та комерційні детермінанти здоров'я. Узгоджені з Цілями сталого розвитку ООН комплексні політичні цілі є ефективним шляхом досягнення покращення здоров'я, добробуту та справедливості. Громадське здоров'я відіграє ключову роль у пом'якшенні наслідків кліматичної

кризи та адаптації до неї. Основа EuroHealthNet – партнерство інститутів охорони здоров'я, органів влади та дослідницьких центрів.

Діяльність EuroHealthNet здійснюється на трьох платформах, що охоплюють: політику (вплив на національну та європейську політику щодо здоров'я, рівності у сфері охорони здоров'я, соціальних прав), практику (зміцнення ресурсів, впровадження економічно ефективних та стійких практик, політик та програм у сфері охорони здоров'я), дослідження (забезпечення бази доказів для політики та практики. та спрямовані на боротьбу з нерівністю у сфері охорони здоров'я та екологічними загрозами здоров'ю.

Цінність співпраці на європейському рівні полягає в об'єднанні зусиль задля забезпечення рівності в охороні здоров'я та можливості впливу на інструменти ЄС, зокрема захист соціальних прав і їх просування. Право на якісну медичну допомогу, зміцнення здоров'я та профілактику захворювань є вирішальним для процвітання Європи та її населення. Підтримка програми ЄС із питань зайнятості та соціальних інновацій сприяє співпраці та обміну передовим досвідом щодо соціальних детермінант здоров'я. Меморандум про взаєморозуміння з Європейським бюро ВООЗ надає додаткові інструменти для розвитку економіки благополуччя та здоров'я для всіх.

Прикладом участі EuroHealthNet у боротьбі з нерівністю стало впровадження пілотного проєкту Health4LGBTI (2016–2018), спрямованого на зменшення нерівності у сфері охорони здоров'я, з якою стикаються люди з ЛГБТ-спільноти. У межах проєкту було також проаналізовано ключові бар'єри, з якими стикаються медичні працівники під час надання допомоги представникам ЛГБТ-спільноти.

EuroHealthNet підтримує навчання фахівців у сфері охорони здоров'я та сприяє обміну знаннями. Так, запроваджено проєкт BeWell (2022–2026), спрямований на підвищення кваліфікації та перекваліфікації європейських медичних працівників, забезпечуючи їх цифровими та екологічними навичками.

Неефективне реагування на надзвичайні кліматичні явища, яке не приділяє належної уваги громадському здоров'ю, соціальним правам та принципам справедливості, загрожує завдати шкоди громадам і посилює існуючу структурну та географічну нерівність. Такі заходи виявляють нові виміри соціальної та екологічної вразливості, нерівномірного розподілу ресурсів та обмеженого доступу до наукових консультацій і професійної освіти у сфері охорони здоров'я. Хоча Ціль сталого розвитку (ЦСР) 13 акцентує необхідність дій для пом'якшення наслідків зміни клімату, бездіяльність може підірвати досягнення всіх ЦСР. Необхідність втручання

очевидна з моральної, етичної, екологічної, економічної, соціальної та справедливої перспективи. Вкрай важливо, щоб фахівці у сфері охорони здоров'я були готові до вирішення кліматичних надзвичайних ситуацій. Ця заява слугує орієнтиром для розробки освітніх та навчальних програм, спрямованих на підготовку медичних працівників і ширшого персоналу до ефективного реагування на виклики кліматичного здоров'я.

ВИСНОВКИ

Досвід міжнародних неурядових організацій у сфері громадського здоров'я підкреслює важливість системного підходу до підготовки фахівців та розвитку освітніх програм. Вивчення та адаптація цих практик в Україні сприятиме підвищенню якості професійної освіти, формуванню компетентних кадрів та інтеграції національної системи громадського здоров'я у європейський простір. Особливе значення мають інструменти акредитації, міжсекторальна співпраця та впровадження інновацій у навчальний процес. Це дозволить не лише забезпечити ефективну відповідь на сучасні виклики в охороні здоров'я, а й створити передумови для сталого розвитку суспільного добробуту.

АНОТАЦІЯ

Досліджено досвід міжнародних неурядових організацій у підготовці фахівців у сфері громадського здоров'я та визначено перспективи його використання для вдосконалення освітньої та професійної практики в Україні. Особлива увага приділяється ролі організацій ASPHER, APNEA, EURNA, ERNA, ENMA та EuroHealthNet, які сформували сучасні підходи до розробки освітніх стандартів, акредитації програм і підтримки професійних спільнот.

У першому розділі розглядається розвиток системи освіти та стандартизація підготовки кадрів у сфері громадського здоров'я, що стало можливим завдяки впровадженню міжнародних критеріїв якості та гармонізації навчальних програм. Другий розділ присвячено формуванню професійної спільноти та розвитку управлінських компетенцій, що дозволяють фахівцям ефективно реагувати на виклики сучасної системи охорони здоров'я. У третьому розділі аналізується роль адвокації, партнерств і міжсекторальної співпраці, які забезпечують стійкий розвиток громадського здоров'я на національному та міжнародному рівнях.

Зроблено висновок, що узагальнення міжнародного досвіду неурядових організацій має суттєве значення для інтеграції України у європейський освітній і професійний простір. Використання цих практик сприятиме підвищенню якості професійної підготовки, посиленню кадрового потенціалу та створенню умов для сталого розвитку суспільного добробуту.

Літєратура

1. ANNUAL REPORT. APHEA Agency for Public Health Education Accreditation. 2023. Brussels. 39 p. URL: https://www.aphea.be/docs/APHEA_Annual_Report_2023.pdf
2. ASPHER's European List of Core Competences for the Public Health Professional. 5th ed. 2018. P. 11. URL: https://www.aphea.be/docs/aspher_core_competences.pdf
3. Between art and science: Policy-making for health in the EU. European Public Health Alliance, 17 October 2024. Reports. URL: https://epha.org/wp-content/uploads/2024/10/brbh_report_2024-final1.pdf
4. Between art and science: Policy-making for health in the EU. Report of European Public Health Alliance (EPHA). 46 p. URL: https://epha.org/wp-content/uploads/2024/10/brbh_report_2024-final1.pdf
5. Bjegović-Mikanović V., Wenzel H., de Leeuw E., Laaser U. Schools of public health in Europe: common mission-different progress. *Journal of Public Health and Emergency*. 2021;5. DOI: 10.21037/jphe-21-4
6. Bozиков J. Half century of the Association of Schools of Public Health in the European Region: A significant contribution to public health education (Editorial). *SEEJPH*. 2016. Posted: 23 April 2016. DOI: 10.4119/UNIBI/SEEJPH-2016-115
7. European Healthcare Management Association. *European Journal of Public Health*. 1991;1(1):51. DOI: 10.1093/eurpub/1.1.51
8. Goodman J. The history of European public health education accreditation in perspective (Review article). *SEEJPH*. 2015. Posted: 10 February 2015. DOI: 10.12908/SEEJPH-2014-39
9. King L.R., Petersen D. The evolution toward accreditation. *Front Public Health*. 2014 Nov 18;2:243. DOI: 10.3389/fpubh.2014.00243
10. Lega F. The future is now. *Health Services Management Research*. 2025;38(3):127. DOI: 10.1177/09514848251341393
11. Marchandise C., Kluge H.H., Barnhoorn F., Mexia R. Elevating Public Health through European Elections: A Call to Action. *Eur J Public Health*. 2024 Feb 5;34(1):205–206. DOI: 10.1093/eurpub/ckae006
12. Müller-Nordhorn J., Bjegovic-Mikanovic V., Otok R. et al. Fifty years of serving public health: the Association of Schools of Public Health in the European Region moving forward to the next half-century. *Int J Public Health*. 2016;61:631–632. DOI: 10.1007/s00038-016-0824-x
13. *The European Health Management Conference 2025. The theme for EHMA 2025, 'Taking action to improve health for all'*. 261 p. URL: https://ehmaconference.org/wp-content/uploads/2025/06/Abstract-Book-2025_FINAL.pdf

14. Valiotis G., Buttigieg S.C., Cicchetti A., Dang R., Jamshed N., Jevtic M., Magalhães T., Nies H., Pferzinger M., Santana R., Correia T., Weller E., Cande L., Desson Z., Margheri F. Defining Health Management: A Conceptual Foundation for Excellence Through Efficiency, Sustainability and Equity. *Int J Health Plann Manage*. 2025 May;40(3):788–793. DOI: 10.1002/hpm.3903

Information about the authors:

Hrechyshkina Nataliia Volodymyrivna,

<https://orcid.org/0000-0002-9499-4362>

Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor at the Department of public health
Bogomolets National Medical University
13, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01601, Ukraine

Lytvynova Liubov Oleksandrivna,

<https://orcid.org/0000-0001-9188-5200>

Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor at the Department of public health
Bogomolets National Medical University
13, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01601, Ukraine

Donik Olena Mykolaivna,

<https://orcid.org/0000-0002-3964-9072>

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of public health
Bogomolets National Medical University
13, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01601, Ukraine